

Pócz Péter*

A japán kamikaze harceszközök ideológiája és alkalmazása **I. rész**

A bushido (busidó) és samuráj öntudat felélesztése nélkül a nacionalista politikai akarat nehezebben lett volna képes végrehajtani azon akciósorozatot, amelynek kicsúcsosodása a kamikaze Ohkák tevékenységében figyelhető meg. Mielőtt e különleges haditechnika ismertetésére rátérnénk, több kérdést tisztáznunk kell azon hadműveletekkel kapcsolatban, amelyeket japán öngyilkos pilóták hajtottak végre. Többek között megpróbáljuk felsorakoztatni a japán akcióval valamilyen módon hasonló, tehát párhuzamba vonható öngyilkos küldetéseket. Majd rövid áttekintést adunk azon hadműveletek felett, amelyekben nagy szerepet játszottak tokka pilóták.¹ Mindeközben vázlatos – legalább egy elnagyolt leltár szintjén megmutató – képet szeretnénk adni a japánok által, a cél érdekében felsorakoztatott haditechnikáiról.

BUSHIDO²

A samurájok mindennapi életét meghatározó szabálygyűjteményről a bushidoról – amely kifejezés szóalakja a harcos, lovag, út elemekből tevődik össze – mindenképp szót kell

2. ábra. Egy japán repülőszázad 18 hajózája a halálos bevetés előtt. Mindegyikük magával vitte az ősi samurájkardot – 1944 vége

eljenünk, mielőtt elemezni kezdenénk a modern kor samurájainak nevezett, s leginkább az első bevetett egység nevééről kamikazeként³ megismert pilóták szerepét a világháborúban.

ÖSSZEFOGLALÁS: A japán császári haderő tisztjeit és katonáit olyan egyedülállóan szilárd értékrend, fegyelem és erkölcsiség – a samuráj szellemiség felélesztésének tekinthető bushido – jellemezte, amely példa nélkül állónak volt mondható a II. világháború hadviselő felei között. A japán haderő képes volt az öngyilkos küldetések rendszerének elemeit – az ellenfél hajóira zuhanó repülőgépeket, illetve a hajóknak ütköző tengeralattjárókat és rohamcsónakokat – egységes harcászati rendszerré formálni a háború során. A kamikaze bevetések ellen lényegében nem volt hatékony védelem, ellentéveség.

KULCSSZAVAK: II. világháború, japán császári haderő, bushido, kamikaze, tokkotai

ABSTRACT: The officers and soldiers of the Imperial Japanese Army were characterized by a uniquely solid set of values, discipline and morality – a bushido that could be seen as a revival of samurai spirituality – that was unprecedented in World War II. between the powers at war. The Japanese force was able to shape elements of the system of suicide missions – planes crashing into enemy ships and submarines and assault boats colliding with ships – into a unified tactical system during the war. There was essentially no effective defence or countermeasure against kamikaze deployments.

KEY WORDS: World War II, Imperial Japanese Army, bushido, kamikaze, tokkotai

* A Hadtörténelmi Intézet és Múzeum korábbi munkatársa. ORCID:

3. ábra. Öt japán pilóta a bevetés előtt, a samurájkarddal

A bushido ideológiai alapját Japán vallásai szolgáltatták, a zen buddhizmus, amely a sorsba vetett nyugodt bizalomra, az elkerülhetetlenbe való beletörődésre, az élet semmibe vételére és a halállal való barátságos viszonyra tanította követőit,³ és a sintoizmus, ami „a hűséget feljebbvalóink iránt, az ősök és a császári család tiszteletét, a gyermeki jámborságot hirdette”. De erkölcsi viszonyrendszeréről írott tanításaikkal, közvetve Konfuciusz és Menciusz is komoly hatással volt eme, a legnagyobb önfeláldozásra képes férfiak tetteinek elősegítésében.

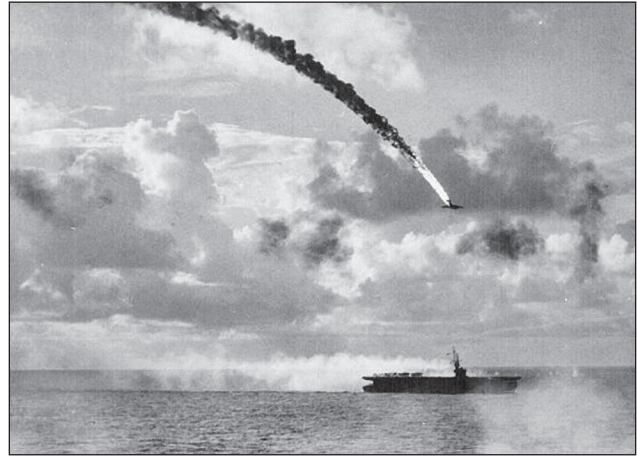
Az értékrendszer, amelyet a bushido képviselt, s képvisel ma is, több olyan szilárd, önmagában is erőteljes pilléren nyugszik, mint az egyenes jellem és igazságosság, a kötelességtudat. A bátorság és kitarás, amely egyedül az igazságosság palástja alatt jelenthet erényt. A harci kódex pilléreihez tartozó elemek: az önuralom. Az önuralom magában foglalja az érzelmek elrejtésétől a szepukú (hasmetszés, ismertebb nevén harakiri) végrehajtását, vagy annak tilalmakor a rendelkezés feltétlen elfogadását, külső érzelmi megnyilvánulások nélkül.

Az öngyilkos akciók eredete

Annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy mikor követték el az első öngyilkos akciót a japánok bonyolultabb, mint első pillantásra hinnénk. Ismert az évszám, hogy mikor hajtották végre az első szervezett, hadműveleti szinten előtérbe vezetett kamikaze akciót, de annak megválaszolása, hogy az első ténylegesen önként, a későbbi bevetésekhez hasonlóan végrehajtott támadásra mikor került sor, kérdéses.

Ilyen támadás több is volt. Például az egyik első, bombázók ellen végrehajtott *tai-atari*, vagyis géptesttel történő ütközés 1944. augusztus 20-án következett be, amikor az amerikaiak B-29-es bombázókötelékei a kínai Chengtuból indulva többek közt a Yawata acélgyár termelőtevékenységét szándékozták akadályozni.⁴ A japán elfogóvadászok közül Nobe őrmester, lőszerke kifogytával hajtotta végre a testi ütközést.⁵ 1944. november 21-én – amikor a kamikaze akciók lassan általános részeivé kezdtek válni a hadászati védelmi terveknek –, hasonló, központilag nem koordinált eset történt, amikor is Mikihiko Sakamoto főhadnagy Zeroját nekiirányította egy, a szintén Chengtuból indult B-29-es kötelék tagjának.⁶

A japán pilóták önként vállalt drámai tettét több amerikai szerző a japán városok ellen végrehajtott, kifejezetten a terrort szolgáló, bombázó bevetésekkel magyarázza. Toyama 99%-a, Yokohama 58%-a, Kobe 56%-a, Tokió 51%-a, Nagoya 40%-a, Osaka 35%-a semmisült meg e támadások következtében.⁷ Amikor olyan kamikazék visz-

4. ábra Egy eltalált, már égő Mitsubishi A6M5 (Zero52) vadászgép, zuhanás közben egy hadihajó felé repül

szaelemlékezéseit olvassuk, mint Kuvahara Jaszuoé – amelyet Gordon T. Allred tolmácsolásában adtak közre –, Albert Axell véleménye csak megerősödni látszik.

Ezeket az akciókat tehát az elkeseredettség szülte, s ugyan párhuzamba állíthatók a kamikazék cselekedeteivel, azonban az eltérések egyértelműen megmutatkoznak. A legnyilvánvalóbbnak tűnő különbség az eltérő céltárgy. Míg a kamikazék az amerikai flotta megsemmisítésére törekedtek, addig az itt felsorolt két példa szereplői nehézbombázók ellen hajtottak végre végzetes kimenetelű támadásokat. Mivel a kamikaze alakulatok felállítására nem a japán ipari kapacitást ért súlyos bombatámadások miatt került sor, hanem az amerikai tengerészeti légiereő nyomasztó túlsúlyának ellensúlyozására, ezért, mindössze szellemi-ideológiai elődének tekinthetők, de gyakorlati elődének semmiképp.

Felmerül tehát a kérdés, a katonai felső vezetés, így Takijiro Onishi, Matome Ugaki, Kyoji Tominaga, Kichisaburo Nomura vagy Masafumi Arima miért remélhette oly eredményesnek a tokka egységek alkalmazását a hajók elleni küzdelemben? Erre magyarázatot az Arima tengernaggyal történeken⁸ túl, talán a 1944 májusában történt esemény adhat. Ugyanis ekkor hajtották végre az első hajó elleni tai-atari akciót, a végrehajtó személy pedig az 5. légi repülőszázad parancsnoka, Katsushige Takada őrnagy volt, aki gépével a Biak-szigeti csatában áldozta életét.

5. ábra. Az USS FRANKLIN (CV-13) repülőgép-hordozó kigyulladt a támadás során. A veszteség 724 halott, 265 sebesült és az összes repülőgépe. A roncs hajót nem javították ki, lebontották

6. ábra. A Maru-ni robbantó motorcsónakot egy amerikai tiszt próbálja ki 1945-ben

Masafumi Arima tengernagy néhány hónappal Katsushige Takada őrnagy halála után áldozta életét. 1944. október 15-én hajtott végre – részről sikertelen –, a parancsnoksága alá rendelt 26. légiflotta minden bevethető gépével öngyilkos támadó akciót a Fülöp-szigeteken felvonuló amerikai flotta ellen. Arima esete korántsem volt egyedülálló, a támadást megfigyelő, a bázisra sok esetben visszatérni tudó kísérő vadászok eltúlozták a bevetések eredményességét. Arima esetében az elsüllyesztett USS FRANKLIN repülőgép-hordozóról (CV-13) beszéltek, miközben Arima csak a hajó közelében csapódott be.

Fusata lida főhadnagyot tekinthetünk az első nem hivatalos tokkai pilótának, aki találatlól lángoló gépét – a Pearl Harbor elleni akció során – a Kaneoe Repülőter hangárjának irányította, megsemmisítve több tucatnyi amerikai felszállásra kész vadászgépet.

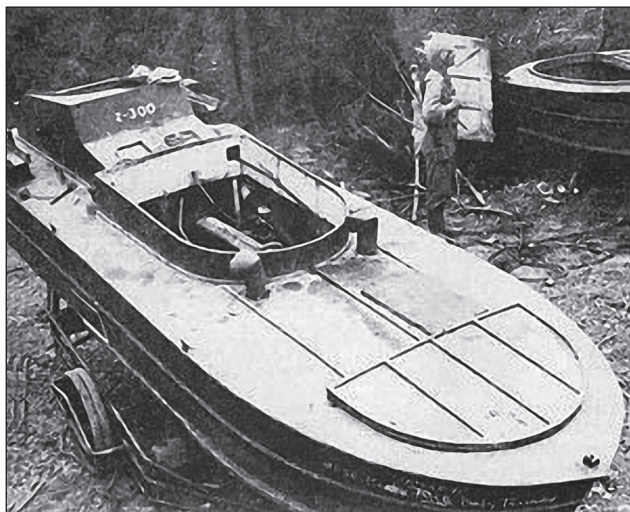
A Zero, amelyet lida vezetett a SORYU fedélzetéről indult bevetésre a második hullámmal. A már felkészült légvédelmi ágyúk kezelői találatot értek el gépén, a benzintank környékén, amely előbb csak szivárogni kezdett, majd lánggra kapott. A gép azonban nem robbant darabjaira, s mikor lida észrevette, mi történt, tudta, nem térhet többé haza, ezért úgy cselekedett, ahogy azt a katonai kódex is előírta számára.⁹

Megjegyzendő, hogy a katonai szabályzat öngyilkosságot írt elő mind a szárazföldi hadsereg, mind a légierő tagjai számára arra az esetre, ha fennállna a fogságba esés lehetősége – a hadifogságot, mivel ez számukra a „becsületükön a gyávaság letörölhetetlen foltját” jelezné életük végéig – mindenképp el kellett kerülniük. De tervezett öngyilkosságról természetesen szó sem volt.

ÖNGYILKOS AKCIÓK MÁS HADSZÍNTEREKEN

A Mussolini-féle fasiszta Salói Köztársaság katonai vezetői partvédelmük megerősítésére olyan torpedócsónakokat terveztek bevetni, amelyek képesek az ellenséges hajók elsüllyesztésére, de amelyek elhagyása lehetséges volt az irányító számára. Ezt a módszert egyébként a japánok ugyanúgy alkalmazták, amikor körülbelül 1000 Shin-yo, vagyis „óceánrázó”, Maru-ni vagy Renraku-tei robbanó-

7. ábra. A Renraku-tei típusú kísérleti kamikaze hordszárnyas motorcsónak

8. ábra. A Type 1/Improved 4, Shin-yo robbantó motorcsónak az Okinawai Motabu félszigeten. A szákmányolt hajó mellett amerikai őr áll

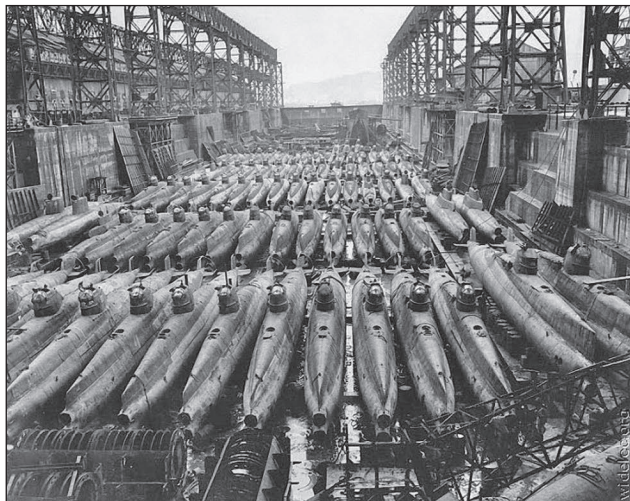
anyagot töltött motorcsónakokat, illetve *Kairyu*, robbanóanyagot töltött egyszemélyes mini tengeralattjárót vetettek be a Fülöp-szigeteki csatában.¹⁰

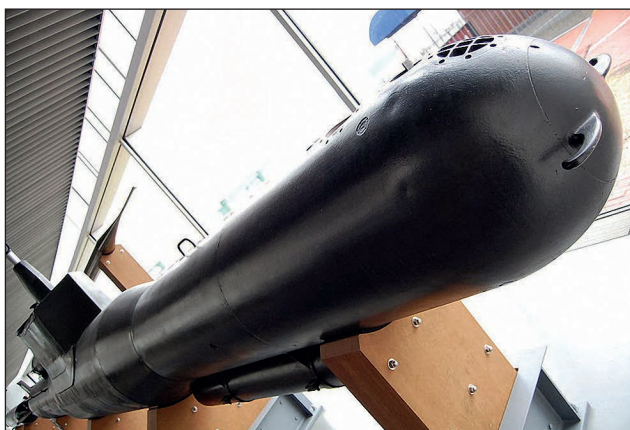
Önkéntes volt, és repülőgépekkel hajtották végre a szovjetek 1941. június 22-i akciójukat, amikor Leonyid Gregorjevics Butelin főhadnagy,¹¹ repülőparancsnok, körülbelül 350 km-re a szovjet-német határtól, a lengyel Stanislau városka közelében (ma Ivano Frankivsk, Ukrajna) vadászgépének légszavarával lemetszette egy Ju 88-as német közepes bombázórepülőgép farkát, aminek következtében az lezuhant.

Az eset direktívává, a légiflotta számára kiadott parancsá vált, amennyiben a levegőben a gép támadófejezete meghibásodik, a pilóta továbbra is köteles gépével a támadót megállásra kényszeríteni. Ennek pedig csak egyetlen módja létezett, a *taran*,¹² amely egészen 1943 nyaráig érvényben is maradt, mikor az utolsó „döngölésre” 1943. június 2-án sor került.¹³

Ahol azonban konkrét, központilag szervezett öngyilkos akciókat szerveztek, az Németország. A Harmadik Birodalomban a japán példákön felbuzdulva 1945 márciusában

9. ábra. A Kure-i tengerészeti hajógyárban épülő, befejezetlen Kaiten típusú mini tengeralattjárók egy szárazdokkban. Amerikai felvétel 1945. szeptember

10. ábra. Egy Kaiten típusú kamikaze törpe tengeralattjáró felújított példánya egy amerikai kiállításon

300 pilótát toboroztak a KG 200 *Sonderkommando*ba, a *Leonidas* repülőszázadba a „*Selbstopfer*”, azaz a „*Todespiloten*”-ek közé. A kiképzés a Magdeburg közeli reptéren zajlott, bevetésükre a Németországot támadó angolszász légerő bombázókötelékei ellen került sor április 7-én, egyidőben a japánok Okinaván bevetett kamikaze egységeivel. A bevetés ebben az esetben sem volt túl hatásos. A Luftwaffe kudarcot vallott, értelmetlenül feláldozva közel 170 pilóta életét.

Ez a légi ütközet volt a csúcspontja annak a programnak, amellyel a németek már 1943 novemberében foglalkozni kezdtek. Két tervet dolgoztak ki az ember vezette rakéták megvalósíthatóságának elemzése érdekében. Az első a Me328 átalakításait takarta Me328B megnevezés alatt, a második Fi103 átalakítását, vagyis a V1 módosításait. Technikai nehézségek miatt az Me328B terveit elvetették, de a Fi103-mal Fi103A-1R, majd Fi103R néven tovább foglalkoztak. A He 111 bombázókról indítható prototípusok 1944 augusztusának végére elkészültek, kipróbálásuk szeptember során lezajlott. Kísérleteik végeredményeként négy változat született meg, az egy pilóta által irányított Reichenberg Re.1, Re.4, valamint a kettő kezelőszemélyzet részére kialakított Re.2, Re.3.¹⁴ A nehezen irányítható Fi103R bevetésére Werner Baumbach a Német Légierő (Luftwaffe) parancsnoka és Albert Speer birodalmi fegyverkezési miniszter Adolf Hitlernél tett meggyőző látogatásának következtében nem került sor. A KG 200 parancsnokának, Albert Speer hathatós támogatásával sikerült meggyőzniük Hitlert, hogy az öngyilkos akció nem összeegyeztethető a német néplélekkel.¹⁵

Amíg a kísérletek zajlottak az SS 30 pilótát választott ki a feladatára jelentkezők közül, a 200. Luftkrieg repülőosztály

11. ábra. Egy Kairyu típusú törpe tengeralattjáró a Guam-szigeti Camp Dealy amerikai bázison hadiszákmányként kiállítva 1945-ben

Leonidas repülőszázadába. Többek között ők lettek a *Sonderkommando Elbe*, egy utolsó elkeseredett kísérlet alanyai, akiknek bevetésére 1945. április 7-én, a Steinhuder-tó közelében került sor. A pilóták, összesen 183 géppel, főként Messerschmidt Bf 109G-kel indultak a Desau felé tartó, 1300 amerikai bombázóból és 850 vadászból álló kötelék ellen.¹⁶ Céljuk az amerikai bombázókötelék – szükség esetén ütközéssel – történő megállítása volt. Mindössze 15 pilóta élte túl a bevetést, s ráadásul az amerikai bombázóknak sem okoztak túl nagy veszteségeket.¹⁷ Joseph Goebbels propagandaminiszter – a program egyik korábbi szorgalmazója –, naplóbejegyzésében elismerte a kudarcot, ugyanakkor tovább kívánta folytatni a már megkezdett hadműveletet. Elképzeléseinek véghez vitelében az egyre elviselhetlenebbé váló anyaghiány és a gyártókapacitás radikális csökkenése akadályozta meg.

Még a német kísérleteknél is kevésbé köztudott, hogy az az atlanti térségben az angolok is alkalmaztak „kamikaze” pilótákat, az úgynevezett CAM hajókról indítva.¹⁸ A CAM rövidítés, vagyis Catapult Armed Merchantmen, katapulttal felfegyverzett kereskedelmi szállító hajót jelent. Mivel ezek a hajók nem rendelkeztek repülőfedélzettel, de légi biztosítással ellátták őket, ezért némelyikükre katapultrendszer szereltek, amelyről a Hurricane típusú támadó vadászt rakétaindítással küldték útjára. Ezek a pilóták nem feltétlenül áldozták életüket a nagy hatótávolságú német bombázók – elsősorban Fw 200 Condorok – elleni bevetésekben, a küldetés befejezése után a vízben landoltak, majd kimentésükre kísérő hajó indult. Mivel azonban a fagyos óceánból nem mindig sikerült időben kimenteni a pilótákat, mégis párhuzam vonható a CAM pilóták és a tokkotai – jelentése különleges támadó alakulat – között. Ahogy arra Ed Grenfell parancsnok is rámutatott, „...*helyesebb lett volna KAM (Kamikaze Armad Merchant) hajóknak, azaz a Kamikaze Kereskedő Hadiflotta hajóinak nevezni azokat*”.¹⁹

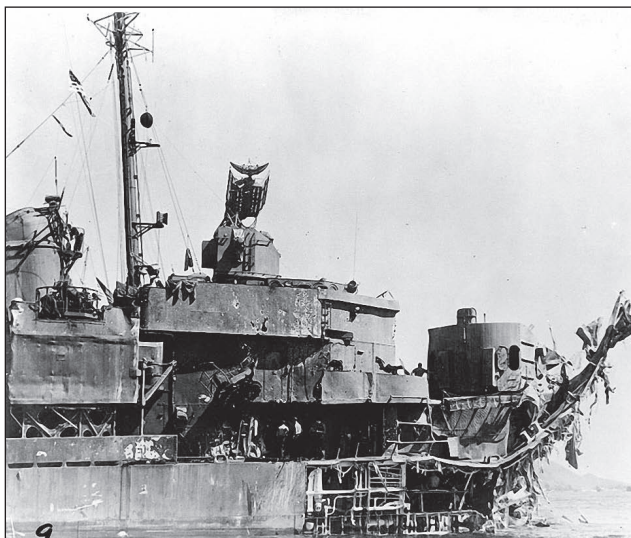
A LEGNAGYOBB TOKKA AKCIÓK²⁰

AZ ELSŐ BEVETÉS

Az első parancsban kiadott tokkotai bevetésére 1944. október 25-én került sor. Hasonló szándékkal és parancsral azonban már korábban is felszálltak pilóták Luzon-szigetének Mabalakati, vagy Cebu-sziget azonos nevű repteréről. Két nappal a bevetést követően, október 17-én Takijiro Onishi tengernagyot nevezték ki a Fülöp-szigeteken állomásozó 1. légiflotta parancsnokává. A tengernagy azonnal a szigetre utazott, ahol hozzálátott korábban kialakult elképzelésének megvalósításához. Október 19-én létrehozta a *Tokubecu Kogeki Tai-t*, vagyis a *Különleges Támadó Egységet*, rövidítve *tokkotai-t*.²¹

Onishi úgy vélte, a japán erők a tengeren képtelenek elegendő számú hordozót, vagy akár csak kísérő-hordozót felsorakoztatni az amerikai flotta megállítására, valamint szárazföldi és tengerészeti légi erejük már összevonva sem oly ütőképes, hogy hagyományos támadásokkal elejét tudná venni az amerikaiak további térhódításának. Úgy döntött, hogy drasztikusabb eszközökhöz kell nyúlnia, mielőtt még az ellenség az anyaország közelébe juthatna. Tisztában volt azzal, hogy az élőerő és a hadianyag feláldozásának csak akkor van értelme, ha képesek meghátrálásra kényszeríteni az amerikaiakat, megakadályozva tovább nyomulásukat a fő sziget irányába. Úgy gondolta, elkeseredett kísérlete sikerre vezethet. Felkérte tehát Yukio Seki²² hadnagyot, vezesse ő az első tokkotait, a kamikazét dicső küldetésére.

12. ábra. Az USS LINDSEY torpedóromboló roncs első része a kamikaze-támadás után. Az orr-rész leszakadt, a teljes újjáépítésre nem került sor

Mielőtt azonban rátérnénk Seki szerepére, tisztáznunk kell azokat az alapelveket, amelyek a tokkotai kiválasztásánál szerepet játszottak. Elvben a tokka nem lehetett nő, és önként vállalta a feladatot. Ki nem mondott alapelv volt továbbá, hogy a tapasztalt pilótákat a lehető legkésőbb vetik be, a haza egyre csökkent erejű légvédelmét ugyanis – amit még az ászokkal is nehézkes volt – újoncokkal képzelenség lett volna megoldani. Az alapelvek legtöbbször papíron maradtak, a gyakorlatban inkább az alábbi módon zajlott a katonák „önkéntes” jelentkezése, pl. Cubaki Josiró kapitány, a 4. század parancsnoka felszólítására: „– Aki közületek nem hajlandó életét adni a nagy Nippon Birodalom isteni fiához méltón, attól nem kívánjuk meg. Aki nem hajlandó elfogadni ezt a dicsőséget, az emelje föl a kezét... most! [...] tétován félenül fölemelkedik egy kéz, majd még egy és még egy... öt, hat összesen. [...] – Vagy úgy! [...] Jó tudni, még idejekorán, hányadán is állunk. [...] Lám uraim, itt van hat ember, aki nyíltan beismeri hazafiatlanságát. Minthogy híján vannak minden tisztességnek, nincs bennük igazi szellem, így a mi dolgunk, hogy becsülettel ruházzuk fel őket. Ők lesznek Hiro első támadó alakulata.”²³

Seki nő volt, valamint tapasztalt pilóta, ász. Az első ténnyel előjárói nem voltak tisztában, a másodikkal na-

13. ábra. Mentőmellényes japán pilóták, még gyakorlás közben. Hátral egy kiképzésre használt régi vadászgép

14. ábra. Egy eltalált, égő kétmotoros Jokosuka P1Y1 (Ginga) bombázógép átrepül a célba vett hordozó felett, és találat nélkül zuhan a vízbe

gyon is. A bushido elveit mélyen tiszteletben tartó hadnagy egyenes rövid feleletekkel válaszolt kérdéseikre, melyekből kiderült a felettesei – Asaichi Tamai, a megbízott repülőosztály parancsnoka, Rikihei Inoguchi kapitány és Onishi admirális – számára a tény, miszerint ezt az ifjú házias, feleségébe szerelmes férfiút fogják először halálba küldeni.

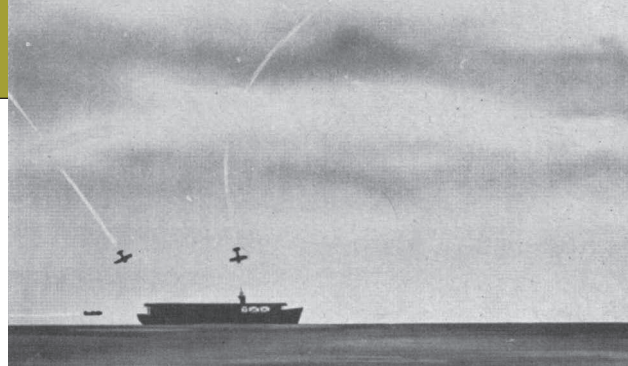
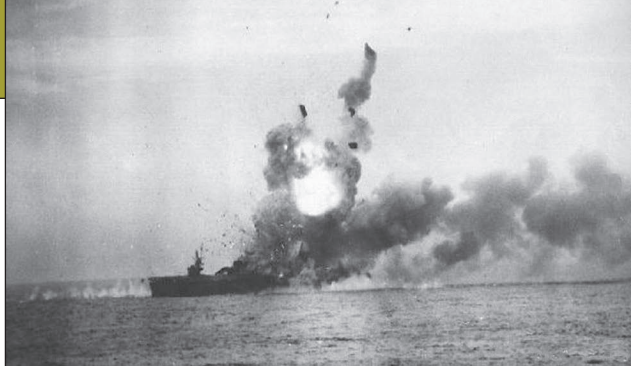
Mint korábban utaltunk rá, nem október 25-ére tervezték Seki és egysége bevetését, hanem korábbra. A küldetést elvállaló hadnagy már 21-én a levegőbe emelkedett, azonban a rossz időjárási viszonyok miatt nem talált rá a célpontjára és visszatért a bázisra. Ugyanez történt 22-én, 23-án és 24-én is. Képzelnék el, micsoda lelki erő kell egyszer felkészülni a biztos halálra, micsoda önfegyelem, elszántság, mennyi bátorság szükséges hozzá. Yukio Sekinek ötször kellett szembenéznie a végzetével. Egyre nagyobb nehézséget jelenthetett számára minden újabb akcióra való kirepülés, majd a visszatérés, a kudarc érzete. A teher szinte elviselhetetlenségig növekedhetett az ifjú hadnagyban, akinek erős jelleme nem tette lehetővé érzelmeinek kimutatását vagy a feladat visszautasítását, akárhányszor is kellett újra megindulnia. Az időjárási viszonyok végül csak 25-ére javultak annyira, hogy az egység végrehajthassa a támadást.

Az öt kamikazéból és négy kísérő vadászból álló csoport 25-én 7:25-kor emelkedett a levegőbe. Célpontjukat 10:45-kor érték el. 226 kg-os bombáik ledobása után, géptestükkel is célba vették a kísérő hordozókat. A végeredmény egy kísérő hordozó, a USS ST. LO (CVE-63) elsüllyesztése, s egy, a USS KALININ BAY (CVE-68) megrongálása lett.

Az Onishi által is hangoztatott elv: „egy pilóta, egy Zero, egy bomba, egy hordozó”, ebben az esetben majdnem érvényesülni látszott, ami részben az addig soha nem alkalmazott taktikának, részben a pilóták tapasztaltságának tudható be. Mint látni fogjuk a későbbiekben ez az arány erőteljesen romlott. Ennek oka – amellett, hogy az amerikai haditengerészet felocsúdott az első meglepetésből – az volt, hogy hosszabb időn keresztül a küldetések végrehajtói nagyrészt a repülőiskolák frissen végzett – ha egyáltalán végzett –, tapasztalatlan növendékei közül kerültek ki.

Yukio Seki esetében szó sem volt olyan tervszerű szabotázsakcióról, mint amelyek a háború előrehaladtával egyre többször fordultak elő. Ilyen eset volt például az, amelyet az egyik utolsó kamikaze alakulat kiküldője, Nobuo Fuji korvettkapitány hajtott végre.

A nyolc *aka-tombo*-ból, vagyis a japán hadsereg kiselejtezett biplánjaiból álló, egyenként egy-egy 250 kg-os bombával felszerelt egység bevetését a főparancsnokság 1945. július 28-ra tervezte. Azonban, az egység parancsnoka, Fuji, emberei életét menteni óhajtandó, motorhibára hivatkozva háromszor irányította vissza egységét, illetve utoljára már csak egyetlen pilótáját, a lehetetlen, biztos kudarcra ítélt akcióból.

15. ábra. A bal oldali képen: a USS ST.LO (CVE-63) kísérő hordozó pusztulása 1944. október 25-én. A Leyte-öbölben elsüllyedt. Jobb oldalon: a kisebb hordozók elleni kamikazecsapások vázlatja. A Leyte-öbölbeli csata (Fülöp-szigetek) során Japán első ízben vetett be tömegesen kamikaze-repülőket

A Tajvan szigetéről július 24-én felszállt egység még aznap elérte bevetési körzetét, vagyis az Okinava közeli Miyakojima-szigetet, ahonnan először az alig 160 km/h-s sebességre képes gépek 28-án támadásra indultak az Okinava mellett elhaladó vízi szállító járművek ellen. Miután Fuji, aki Zerojával kísérte az akciót, furcsa – beosztottjai által a későbbiekben megerősített – zúgásra lett figyelmes az aka-tombok irányából, amit motorhibának vélt, visszafordulásra parancsolta egységét. A szerelők, akik átvizsgálták a gépet, semmi szokatlant nem találtak. Miután a támadó akció résztvevői szorgalmazták bevetésüket, Fuji a főparancsnokságnak jelentve az esetet új bevetési parancsot kért, és személyes akarata ellenére, 29-én alakulata

újra a levegőbe emelkedett. Az akció során Fuji újabb zörejre lett figyelmes, ekkor azonban már nyolc emberből csak négy emberét tudta visszafordulásra készíteni. A viszszatérőkkel közölte, tesznek még egy próbát, ha az sem sikerül, többet nem kísérleteznek. Ebből a próbából azonban már rajta kívül csak egy pilótája tért vissza, akinek jelezte, nem kell több akcióban részt vennie.

Fuji visszatért Tajvanra, ahol értesült róla, hogy a gyakorló gép mégis felszállt a szigetről, és a pilóta elsüllyesztette – az amerikai USS CALLAGHAN rombolót (DD 792). (A hadihajót nevéet csak később tudta meg.)²⁴

(Folytatjuk)

JEGYZETEK

- 1 A fogalom magyarázatához lásd többek között The Free Dictionary <http://www.thefreedictionary.com/Tokkotai> (2012. július 1. 12:50).
- 2 A bushidoról birtokomban lévő információk lényegi része, s az ezen fejezetben idézett mondatrészek mindegyike Lassú Zsuzsa A BUSHIDO, mint kultúrára jellemző értéktár – avagy mi okozott kultúr-sokkot John Blackthorn-nak? című tanulmányának összefoglalásából származik: <http://terebess.hu/keletkultinfo/lassu.html>. Lassú Zsuzsa, önmaga is szemléletes idézetekkel illusztrálja, mit is jelent a japánok számára a bushido.
- 3 A kifejezés, vagyis „Isteni szél” arra a két tájfunra utal, amelyek 1274-ben és 1281-ben is elpusztították Kína egykori uralkodója, a mongol Kublaj kán flottájának nagy részét, ezzel segítve győzelemre a japán seregeket.
- 4 80 db B-29-es repülő erőd 7000 m magasságban repült, amikor 17:30-kor a 7500 m-en repülő japán elfogó vadászok rájuk támadtak. Ito Mayumi, *Japanese Tokko Soldiers and Their Jisei*. Master Degree. (Anchorage: University of Alaska, , 2007), p. 21. (továbbiakban Ito), Axell, Albert; Kase Hideaki, *Kamikaze – Japan’s Suicide Gods* (London: 2002.), pp. 37–38. (továbbiakban Axell).
- 5 „Nobe, tai-atarí kekko!” – Nobe, testi ütközés végrehajtása!
- 6 Az eset, ami 105 db B-29-es és 43 db Zero, valamint 16 egyéb japán elfogó vadász között zajlott, a reggel 9:45-kor kezdődő légi csatában történt. AXELL p. 38.
- 7 „Bombing of Tokyo and Other Cities” – *World War II database*, elérés 2020. 03. 27. http://ww2db.com/battle_spec.php?battle_id=217.
- 8 Az esetről többek között Steven J. Zaloga, *Kamikaze - Japanese Special Attack Weapons 1944-1945*. (Oxford: Osprey, 2011.) (továbbiakban ZALOGA 2011) (Amerikai adatokra hivatkozva, Zaloga szerint a USS FRANKLIN hordozót 1944. 10. 15-én Luzon előtt kamikaze-találat érte, amely közepes károkat okozott, és 15 napig javították. 1944. 10. 30-án újabb találat érte, két hónapig javították. Az Arima vezette torpedóvető égvé csapódott be a fedélzetbe, felrobbant, az ott álló amerikai gépek elégték. – Szerk.) ZALOGA 2011 p. 6.
- 9 AXELL 44. Lásd továbbá: „Fusata lida” in *World War II Database*, elérés 2020. 03. 27. http://ww2db.com/person_bio.php?person_id=166, az oldal több kommentelőjének véleménye a szakma egyes kétkedőinek hangját tükrözi vissza, amely szerint a repülőgép mégsem a hangárnak csapódott, hanem a Puu Hawaii Loa menti útra.
- 10 Imperial Japanese Navy Page, elérés 2020. 03. 27. <http://www.combinedfleet.com/PhilippinesEMB.htm>. További körülbélül 700-at pedig Okinavánál, valamint további 4000 állt bevetésre készen 1945 augusztusában a Japán fősziget ellen irányuló inváziós erők ellen. A készenlétebe helyezett erőket 3000-re becsüli ZALOGA 2011 p. 43.;
- 11 „Mladishiy Leytenant Leonid Georgievich Butelin” http://surfcity.kund.dalnet.se/soviet_butelin.htm.
- 12 1941. július 2-án egy Heinkel He 111 érte el Moszkvát, miközben összetalálkozott Szergej Gosko hadnagy Jak-1-es elfogó vadászával. Az eset hasonlóképp végződött, rövid légcisáta után, mint Butelin és a Ju 88 esetében. AXELL 231.
- 13 A Ju 88 8000 m magasságban repült Moszkva közelében, mikor Gennady Sirishikov hadnagy észrevette MiG-3-as vadászával. A hadnagy találatai komolyabb sérülést nem okoztak a Junkersnek, ezért döntött úgy, hogy propellerével elmetsti annak farkát. AXELL 234.
- 14 A taran jelentése nekirepülés. Geoffrey J Thomas, Barry Kettle, *KG 200: The Luftwaffe’s Most Secret Unit*, (Hikoki Publications, 2003.) pp. 75–78. (továbbiakban THOMAS), Steven J. Zaloga, *V-1 Flying Bomb 1942–1952. Hitler’s infamous „doodlebug”*. (Oxford: Osprey, 2005). (továbbiakban ZALOGA 2005) pp. 38–39., AXELL pp. 238–239.
- 15 ZALOGA 2005 p. 39.
- 16 Earl Zimmerman. Here we go again? An Additional “Last Word” On Duneberg. *389th Bomb Group Newsletter*. Vol., 18 #3 Summer, 2005. elérés 2020. 03. 27. <http://www.jcs-group.com/military/johnmeyer2/april.html>
- 17 THOMAS pp. 156–158., AXELL p. 239.
- 18 Lásd többek közt: „Major British & Dominion Warship Losses in World War 2 AIRCRAFT CARRIERS” *naval-history.net* elérés 2020.03.27 <http://www.naval-history.net/WW2aBritishLosses02CV.htm>;
- 19 „...it would have been more appropriate to call them KAM ships, that is Kamikaze Armad Merchant ships”. AXELL p. 242.
- 20 A csatákban szereplő amerikai hadihajókról részletes adatok találhatóak a *NavSource Naval History: Photographic History of the US Navy*, elérés 2020. 03. 26. <http://www.navsource.org/archives/> oldalon. Ezen kívül felhasználásra került Ronald H. Spector, *Háború a tengeren*, (Budapest: Kossuth Kiadó 2002.) pp. 259–276. (továbbiakban SPECTOR); John Keegan *A második világháború*, (Budapest: Európa Kiadó 2003.) pp. 931–956. (továbbiakban KEEGAN).
- 21 Hogy az elképzelés mennyiben alapult saját ötletén és mennyiben egy központi megállapodáson, nem tudni. Feltétlenül jelzés értékű azonban, ahogy az Ohkát kifejlesztették 1944 augusztusában, ami egyben annak bizonyítéka, hogy nem egy-egy tábornok mindenkivel független ideájáról van szó, amikor a kiharancsolt kamikazék hátterét keressük, hanem kormányzati szintű hadműveleti tervezésről.
- 22 Rövid életrajzát lásd „Yukio Seki” *World War II Database*, elérés 2020.03.27. http://ww2db.com/person_bio.php?person_id=297.
- 23 Kuvahara Jaszuo, Gordon T. Allred. *Kamikaze*. (Budapest: Zrínyi Kiadó, 1998.) pp. 9–10. (továbbiakban ALLRED).
- 24 AXELL pp. 172–173.